

Aan de leden

Datum

1 maart 2024

Ons kenmerk

U202400109

Lbr. 24/005

Telefoon

070 373 8393

Onderwerp

Begrotingsadvies 2025-2028

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Tijdens de Algemene Ledenvergadering 2023 van de VNG is de resolutie 'Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief' aangenomen. Aansluitend heeft de VNG - voor het eerst in haar bestaan - een begrotingsadvies uitgebracht voor uw meerjarenbegroting 2024-2027. Wij hebben gemerkt dat vrijwel alle gemeenten ons advies hebben betrokken bij hun besluitvorming over de begroting. Wij ontvingen vanuit verschillende gemeenten de vraag om ook dit jaar met een advies voor de meerjarenbegroting 2025-2028 te komen. Op aanraden van de VNG-commissie Financiën heeft het VNG-bestuur daartoe inderdaad besloten. Het begrotingsadvies bestaat uit 2 delen: een eerste deel in deze brief en een tweede deel volgend op het verschijnen van de meicirculaire.

Advies in het kort:

- Bereid ombuigingen voor waartoe in uw gemeente besloten zal worden indien de korting van € 3 miljard vanaf 2026 niet wordt teruggedraaid of verzacht. Breng deze zo goed mogelijk in kaart, maar zet ze nog niet in gang.
- Presenteer deze gevolgen financieel én inhoudelijk zo scherp mogelijk.
- Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen, die aangeven vooral te focussen op taken in medebewind. We realiseren ons dat dit voor elke gemeente een eigen afweging vraagt, die tot andere keuzes kan leiden.
- Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.

Overwegingen

We realiseren ons dat op dit moment in vrijwel alle gemeenten gesprekken over mogelijke ombuigingen worden gevoerd. We willen er echter ook op wijzen dat de gesprekken vanuit de VNG met het demissionaire kabinet over de kortingen vanaf 2026 nog niet zijn afgerond. Ook heeft de ALV op 1 december onze inzet voor afspraken met het nieuwe kabinet vastgesteld. Daarin staan duidelijke randvoorwaarden: de opschalingskorting moet worden afgeschaft, de korting op het accres moet worden hersteld en er moet een goede afspraak komen over de groei van het gemeentefonds, die rekening houdt met de ontwikkeling van de zorgkosten.

De financiële situatie voor gemeenten is daarmee het best te omschrijven als *'prepare for the worst, hope for the best'*. Het is verstandig om na te denken over maatregelen, tegelijkertijd willen we voorkomen dat gemeenten te vroeg onnodige en onomkeerbare ombuigingen in gang zetten.

De lopende kabinetsformatie en de demissionaire status van het huidige kabinet maken het lastig om een inschatting te maken op welk moment exact meer duidelijkheid is te verwachten. Met het demissionaire kabinet is afgesproken in april opnieuw te overleggen over het schrappen van de opschalingskorting. Daarmee zou de korting van € 3 miljard met € 675 miljoen worden verminderd. Van kabinetszijde is daarbij wel aangegeven dat besluitvorming afhangt van de stand van zaken van de kabinetsformatie en de bredere financiële context. Pas na het verschijnen van de meicirculaire ontstaat dus duidelijkheid over de opschalingskorting.

Begrotingsadvies in 2 delen

Vanwege de onzekerheid over de ontwikkelingen op de korte termijn, kiezen we ervoor om u een advies te geven in 2 delen. Dit eerste advies roept op eventuele ombuigingen nog niet in gang te zetten, maar wel zo goed mogelijk in kaart te brengen en geeft daarvoor de nodige tips en achtergrondinformatie. We hopen dat de informatie in deze brief behulpzaam is in het gesprek over de ombuigingen tussen raad en college.

Het tweede deel van het advies voor de meerjarenbegroting 2025-2028 volgt kort na de meicirculaire, tenzij er eerder een nieuw kabinet aantreedt. Vorig jaar heeft de VNG geadviseerd voor de jaren 2024 en 2025 een sluitende begroting te presenteren, maar voor de jaren daarna de tekorten zichtbaar te maken. Het ligt op dit moment niet voor de hand is dat wij soortgelijk advies voor de meerjarenbegroting 2025-2028 zullen afgeven. Alleen het begrotingsjaar 2025 zou dan sluitend zijn. Hoewel dit strikt genomen binnen de toezichtregels zou passen, zou het in onze ogen onverantwoord zijn niet te anticiperen op de door het rijk ingeboekte korting van € 3 miljard vanaf 2026.

Zichtbaar maken effecten korting

Vorig jaar heeft de VNG de Taskforce Taken en Middelen onder voorzitterschap van Alexander Rinnooy Kan in het leven geroepen. Ondersteund door onderzoeksbureau BMC heeft de taskforce zich gebogen over de vraag wat de gevolgen zouden zijn, indien de korting van € 3 miljard onverkort doorgevoerd zou worden. De taskforce concludeerde dat de korting reële gevolgen gaat hebben voor alle gemeenten, op vrijwel alle beleidsterreinen. We willen deze gevolgen van de keuzes van het kabinet duidelijk laten zien: de gemeentelijke financiën zijn onvoldoende om het huidige takenpakket op hetzelfde niveau voort te zetten.

Daarom adviseren wij de gevolgen van de korting van € 3 miljard zowel financieel als inhoudelijk zo scherp mogelijk te presenteren.

Eerste deel van het begrotingsadvies

Ons advies is daarom is als volgt:

1. Stel een reële meerjarenbegroting 2025-2028 op

Breng allereerst, in lijn met het advies vorig jaar, de begroting zo reëel mogelijk in beeld. Dat zal naar verwachting tot een tekort leiden vanaf 2026, waardoor er ombuigingen zullen moeten worden voorbereid.

2. Breng de maatregelen in beeld die nodig zijn om het tekort dat optreedt bij een reële begroting 2025-2028 te mitigeren, met zowel de financiële als inhoudelijke consequenties

De Taskforce Taken en Middelen onder leiding van Rinnooy Kan biedt in haar [bericht](#) en [advies 3](#) mogelijkheden om met de korting om te gaan:

- a. (deels) dichten door het verhogen van de OZB
- b. bezuinigingen op autonome taken
- c. bezuinigingen op medebewindstaken.

3. Betrek daarbij de aanbevelingen van de Taskforce Taken en Middelen

De taskforce drukt gemeenten op het hart vooral te focussen op bezuinigingen op medebewindstaken. Belangrijkste argument hiervoor is dat het gaat om een niet-taakgebonden korting die door het rijk is doorgevoerd. Daarmee ligt het voor de hand om ook op taken die voor het rijk worden uitgevoerd te besparen.

De taskforce merkt ook op dat aan de autonome taken verhoudingsgewijs minder wordt uitgegeven (in totaal ca. € 13 miljard) dan aan taken in medebewind (ca. € 23 miljard). Daarnaast is juist op die taken al veel bespaard om de groei van de uitgaven in het sociaal domein op te vangen.

Een verhoging van de OZB acht de Taskforce ook niet logisch. Om het hele tekort op te vangen zou de OZB gemiddeld (!) met zo'n 60% moeten stijgen. Die stijging zou moeilijk uitlegbaar zijn: de inwoners krijgen er immers geen extra voorzieningen voor terug.

Wij onderschrijven dit advies van de Taskforce, maar realiseren ons dat dit voor elke gemeente een eigen afweging vraagt die tot andere keuzes kan leiden.

Uniforme presentatie consequenties

Voor de gesprekken die wij namens u met het rijk blijven voeren, is een goed totaaloverzicht van de keuzes die gemeenten voornemens zijn te maken essentieel. Wij leggen ons namelijk niet neer bij de korting. Met dit totaaloverzicht wordt pas echt duidelijk waar de korting van € 3 miljard in de praktijk toe zal leiden. Dat overzicht is door ons alleen op te stellen als die informatie op een min of meer vergelijkbare wijze is opgenomen in uw kader- of voorjaarsnota of uiteindelijke begroting.

Wij willen u daarom verzoeken een onderdeel *'Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026 en verder'* op te nemen in uw kader- of voorjaarsnota en het proces daar naartoe. Beschrijf de nieuwe of voorgenomen bezuinigingsmaatregelen, maar ook bezuinigingen waartoe – vooruitlopend op de financiële situatie in 2026 – al eerder is besloten.

Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen en consequenties en het betreffende taakveld dat daarmee geraakt wordt.

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het ministerie van Binnenlandse Zaken zijn in kennis gebracht van dit begrotingsadvies. We zijn voornemens om het tweede deel van het advies – net als bij ons begrotingsadvies vorig jaar – in afstemming met de provinciale toezichthouders op te stellen.

Meer informatie

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van deze ledenbrief, dan kunt u contact opnemen met ons Klantcontactcentrum info@vng.nl of 070-373 83 93.

Tot slot

Ik begrijp dat de voortdurende onzekerheid over de financiën veel vraagt van u als gemeentebestuur, maar ook uw gemeentelijke organisatie en uw partners. In een tijd waarin de maatschappelijke opgaven groot zijn en om investeringen vragen, is de structurele financiële dekking daarvoor helaas ontoereikend.

Ik vertrouw erop dat dit advies u ondersteunt bij het gesprek binnen uw gemeente over mogelijke keuzes in uw meerjarenbegroting 2025-2028.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'G' followed by a horizontal line.

L.K. Geluk
Algemeen directeur